

len drooggevalen (mond. meded. W. Niessen). Een succesvolle voortplanting van amfibieën komt hierdoor in gevaar. Op korte termijn moet hiervoor een oplossing gezocht worden. Grondboringen kunnen uitwijzen op welke plaatsen het nog zinvol is om voortplantingswateren voor amfibieën aan te leggen.

7. Echter Weerd/Slagmolen: deze twee gebieden maken deel uit van het dal van de Oude Maas en vormden voor de aanleg van het Julianakanaal één geheel. Er bevinden zich oude en recente winningsgebieden van klei en grind. De Echter Weerd (fig. 3c) zal in de komende jaren helaas door grindwinning volledig verdwijnen. In 1988 werd hier voor zover bekend voor het eerst een waarneming aan Kamsalamanders verricht. Het betrof een langgerekte sloot in een weiland (waarschijnlijk een voormalig stroomdal van de Oude Maas). Een andere waarneming vond in een sloot aan de andere zijde van het Julianakanaal plaats, nabij de Slagmolen (fig. 3d).

Beide locaties zijn echter met elkaar "verbonden" door middel van een duiker die onder het Julianakanaal doorgaat. Het water van de beek, die hier doorheen stroomt, heeft een wisselend peil en een wisselende stroomsnelheid, waarbij het waarschijnlijk is dat salamanders hierdoor kunnen migreren. Om te voorkomen dat onder andere Kamsalamanders in dit deel van het Maasdal door verdere ontgrindingen zullen uitsterven, is het noodzakelijk om bij de herinrichting van het gebied nieuwe biotopen aan te leggen (VAN BUGGENUM, 1987).

DISCUSSIE

Het onderzoeksgebied in de regio Echt omvat in totaal zo'n 140 kilometerhokken. In 11 kilometerhokken werden na 1980 waarnemingen aan Kamsalamanders verricht. Mogelijk dat in de toekomst nog een aantal nieuwe vindplaatsen worden ontdekt. Uit de verzamelde gegevens kan worden afgeleid dat de Kamsalamander nog zeer verspreid in het gebied voorkomt. Een zwaartepunt vormt zonder twijfel de populatie in het natuurreservaat de Doort. Van de overige populaties worden er een aantal door diverse oorzaken sterk bedreigd.

Het poelenactieplan van het stadsgebied Roermond (BOSSENBOEK & LENDERS, 1985) voorziet in de aanleg van voortplantingspoelen. Door een aantal organisaties en gemeenten is hierop reeds ingespeeld. Zo zijn er poelen aangelegd in het Landgoed Rozendaal en Schrevenhof (Stichting Het Limburgs Landschap), het IJzerenbosch (Natuurmonumenten) en zoals reeds eerder vermeld in de Doort en omgeving (Staatsbosbeheer). Om het voortbestaan van de Kamsalamander en andere amfibiesoorten in dit deel van Midden-Limburg te waarborgen dienen echter nog meer voortplantingsbiotopen te worden aangelegd. Om de verschillende kerngebieden met elkaar te verbinden is het noodzakelijk om de ecologische infrastructuur plaatselijk te verbeteren. Hierbij kan gedacht worden aan het aanleggen van smalle houtopstanden langs ruilverkavelingswegen en secundaire wegen. Een goed voorbeeld hiervan is te vinden in het oostelijk deel van het Echter Broek, waar temidden van een intensief land-

bouwgebied een meer dan 1 km lange beplanting een goede verbinding verzorgt tussen het Annendaals bosch en het Munningsbosch.

Speciale aandacht moet geschonken worden aan de situatie in het gebied tussen de Maas en het Julianakanaal. In dit uiterwaardenlandschap is de situatie voor de amfibieën zeer zorgelijk. Intensivering van de landbouw en ontgrinding hebben hier hun tol geëist. Op korte termijn zullen hier maatregelen tot behoud en herstel van de amfibiepopulaties genomen moeten worden.

SUMMARY

THE WARTY NEWT IN THE REGION OF ECHT

In 1988 an intensive stock-taking on amphibians was carried out in the region of Echt (Middle-Limburg). In the period 1970-1987 only five finding-places based on km-grid of the Warty Newt (*Triturus cristatus* Laur.) were known. In 1988 six new finding-places could be added. In this article the situation of the Warty Newt in this part of Limburg is shortly discussed.

LITERATUUR

- BERGMANS, W. & A. ZUIDERWIJK, 1986. Atlas van de Nederlandse amfibieën en reptielen Hoogwoud; uitg. Bibl. Kon. Ned. Nat. Ver., nr. 39.
- BOSSENBOEK, PH. & A.J.W. LENDERS, 1985. Actieplan tot behoud en herstel van de in het stadsgebied Roermond voorkomende amfibieën. Roermond; Overleggroep Poelenbeheer.
- BUGGENUM H.J.M. VAN, 1987. Notitie herpetofauna Stevol-gebied. St. Joost: interne notitie Herpetologische Studiegroep Limburg.
- PHILIPPEN, H.D., 1988. Die aktuelle Situation der Amphibien und Reptilien im Kreis Heinsberg. Teil I: die Amphibien. In: Heimatkalender des Kreises Heinsberg 1988: 179-201.
- WITTE, G.F. DE, 1948. Fauna de Belgique. Amphibiens et Reptiles. 2e ed. Bruxelles: Musée Royal d'histoire de Belgique.

LICHTENBERG IN OUDE ANSICHTEN

E.N. BLINK, Pius XII straat 20, Gronsveld

In de nummers van januari, februari en maart 1988 van het Natuurhistorisch Maandblad (jrg. 77, afl. 1, 2 en 3) zijn enkele oude prentbriefkaarten van de Sint-Pietersberg gepubliceerd waarop de ruïne Lichtenberg staat afgebeeld. Bij het nauwkeurig bekijken van de ansichten op blz. 47 (afl. 3) en op blz. 32 (boven) (afl. 2) viel mij iets bijzonders op.

Op de ansicht van blz. 47 is vóór de linker hoek van de ruïne een houten signaal te zien, dat enigszins doet denken aan de bakens die hier en daar in de duinen te vinden zijn. De ansicht op blz. 32 toont eveneens dit signaal, maar er is ook nog een houten toren omheen gebouwd. Op andere prentbriefkaarten, zowel oudere als nieuwere is hiervan niets te bespeuren, zodat

het een zeer tijdelijke constructie is geweest. Ter illustratie is door B.G. Graatsma hier een derde prentbriefkaart aan toegevoegd waarop de genoemde constructie nog duidelijker tot uiting komt. Deze ansicht is echter nooit verstuurd hetgeen een nauwkeurige datering bemoeilijkt. Om te weten waar deze tijdelijke constructie voor gediend heeft moeten we even in de

Ruïne Lichtenberg bij den ingang St. Pietersberg,

Maastricht.

geschiedenis teruggaan.

Tussen ongeveer 1880 en 1920 is over geheel Nederland een netwerk van meetpunten gelegd waarvan de plaats zeer nauwkeurig bepaald werd. Dit systeem is nog steeds de basis voor vrijwel alle kaarten die in ons land gemaakt worden. Eén van deze punten werd gevormd door een granieten paal, die circa 13 meter vanaf de ruïne is ingegraven in het jaar 1902. De door de Rijksdriehoeksmeting verrichte hoekmetingen hebben hier in 1904 plaats

gevonden, zodat het wel vaststaat dat de twee voor de ansichten gebruikte foto's in 1903 of 1904 zijn gemaakt.

De foto op de ansicht van blz. 47 is blijkens de kale bomen gemaakt in de winter of het vroege voorjaar, toen alleen het signaal was opgericht. De foto op de ansicht van blz. 32 is evenals de foto op de hier afgebeelde ansicht in de zomer van 1904 gemaakt, toen ook de toren aanwezig was. Een dergelijke toren moest geheel los van het signaal staan. Op de top van dit signaal werd

nl. het hoekmeetinstrument geplaatst, dat volkomen stil moest blijven staan als de waarnemers over het platform op de toren rondliepen. De metingen zijn hier in 1904 voltooid, zodat de hele constructie daarna opgeruimd is. De stenen paal is in 1930 circa 5 meter dicht bij de ruïne geplaatst, omdat de oorspronkelijke plaats te dicht bij de uitgraving van de ENCI lag. Waarschijnlijk staat hij hier nu nog. Door landmeters wordt hij niet meer gebruikt, sinds voor enige jaren een nieuwe paal op de top van de Observant is geplaatst.

KORTE MEDEDELINGEN

BREMRAAPWORTELVLIEG

Een enigszins bedenkelijke aanwinst op de St.-Pietersberg is de Bremraapwortelvlieg.

Al enige jaren stond op de St.-Pietersberg een vangtent die maanden achtereenvolgens voornamelijk vliegen en sluipwespen ving. Ongeveer eens per week werd de vangpot van deze tent geleegd en in 1987 vond ik zo'n monster twee stuks van de Bremraapwortelvlieg (*Chyliza extenuata* (Rossi)). De larf van deze vlieg leeft van bremraapen en moet ter plaatse voorkomen op de Klavervreter (*Orobancha minor*) in

de ENCI-krater (mededeling van de heer Hillegers) of op de Klimopbremraap (*Orobancha hederæ*) (mededeling van de heer Weeda). De aantasting moet, vermoedelijk omstreeks augustus, te zien zijn als een verdikking in de bloeistengel. De Bremraapwortelvlieg was in Nederland voor het laatst gevonden in 1910. Over deze vangst zal wat uitvoeriger gepubliceerd worden in Entomologische Berichten.

ERRATUM

In het excursieverslag van de botanische excursie naar "Het Torfbroek" ('Natuurhist. Maandbl. 78(1) : 4-6) is op blz. 6 (3e kolom) in de soortenlijst van het laatste excursiepunt ("Hellebos") een fout geslopen: als laatste soort staat de Blonde zegge (*Carex hostiana*) vermeld, dit moet echter de Bleke zegge (*Carex pallescens*) zijn.

V.S. VAN DER GROOT
N. Anslinstraat 42,
1068 WN Amsterdam

B.G. GRAATSMAN